

Véghelyi Balázs

Isten filctolla

Bozók Ferenc: Rubinpirosat visz a nyárba

Pilinszky Jánosnak gyakran idézett kijelentése: „költő vagyok és katolikus”, egyértelmű elutasítása a 'katolikus költő' címkéjének. Természetesen ez csak egyetlen költőre érvényes önmeghatározás, hiszen Pilinszky előtt és után is többen vallották magukat katolikus költőnek. Nem állíthatjuk tehát, hogy ilyen nem létezik. Biztosan csak annyit állíthatunk, hogy nem esztétikai, hanem eszmei kategóriáról van szó. De vajon vállalás kérdése ez, vagy meghatározhatjuk objektív szempontok alapján is a katolikus költőség mibenlétét? Nehezebb a feladatunk, mint amikor barokk, romantikus, szürrealista, vagy éppen proletár költőkről beszélünk, mert míg proletárnak lenni állapot, barokk, romantikus vagy szürrealista költőnek lenni stílus és korszellem, addig a katolikuság elsősorban meggyőződés kérdése. Ha viszont meggyőződés alapján nevezünk katolikusnak egyes alkotókat, akkor szembetalálkozunk a relativitás problémájával, vagyis katolikus, katolikusabb, esetleg csak nyomokban katolikus versírókkal. Vagy csupán a pappá, szerzetessé szentelt költőket tekintsük katolikusnak, mint Mécs Lászlót, Sík Sándort, Tűz Tamást? Akkor hová soroljunk olyan költő-papokat és -szerzeteseket, akiknek verseiben nem, vagy csak nyomokban jelenik meg az egyház tanítása? Vagy akár ellentétesek azzal. Hiszen például az egykori pécsi püspök, Janus Pannonius pajzán epigrammáit vagy *Mars istenhez békességért* című költeményét aligha nevezhetjük katolikus lírának. Ugyancsak kérdés, hogy a katolikus mintájára beszélhetünk-e protestáns, ortodox vagy zsidó költészetéről...

Nehéz kérdések ezek, amelyek korlátlanul szaporíthatók. Bozók Ferenc piarista szerzetes-tanár, költő és esszéíró oldalakon keresztül sorjázza őket *Néhány gondolat a katolikus irodalomról* című esszéjében. Írása elején leszögezi: „Elemzésemnek természetesen nem lehet célja, hogy a felmerülő kérdésekre választ adjon, csupán arra vállalkozik, hogy kérdéseket tegyen fel. Még arra sem mer vállalkozni, hogy a témakör súlypontjait megtalálja.” Nem Bozók Ferenc az első, aki kísérletet tesz – ahogy ő mondja – a „legvallástalanabb században” elterjedt katolikus költészet fogalmának tisztázására. Illyés Gyula 1933-ban, a *Nyugatban* tette közzé *Katolikus költészet* című írását, amely vitaindítóknak bizonyult: Babits Mihály és Gyergyai Albert is válaszolt rá. Bozók Ferenc a viták után is aktuálisnak tartja Rónay László szavait: „A katolikus irodalomnak hovatovább önmeghatározása lett legnagyobb problémája.” Az önmeghatározásban Bozók Ferenc költészete sem segít, azonban minden szépre és igazra nyitott olvasót meg tud szólítani.

Rubinpirosat visz a nyárba című, válogatott verseit tartalmazó kötete a 2010-es Ünnepi Könyvhét alkalmából jelent meg a Hét Krajcár Kiadó gondozásában. Mindössze ötven verset tartalmaz, tehát alaposan megrostálta eddigi életművét a szerző. Alaposan és jó érzékkel, így sokszólamú, de egységes színvonalú könyvet nyújt át az olvasónak.

A bevezetőben megpendített témához kapcsolódva érdemes először a vallásos verseket szemügyre vennünk. Több versben is előfordul, de soha nem dogmatikus nézőpontból vagy térítő szándékkal írja le Isten nevét. A Teremtés csodájában gyönyörködő ember szemével tekint a Teremtőre és művére. Néha szinte József Attila korai Isten-verseire emlékeztető hangon szól az emberarcú Istenről. Csukás István *Isten megnyomja a tavasz-gombot* című alkotása méltó párjának tekinthetjük a címadó költeményt, azzal a különbséggel, hogy míg Csukás gyermeki áhítattal szemléli a megújuló természetet, s kételkedő hitét erősítik a látottak, addig Bozók Ferenc verséből hiányzik a felismerés élménye: egy felnőt, hitében erős ember szemszögéből láttatja a természetben megjelenő Isten munkáját: „*Filctolla rubinpirosat visz a nyárba, / mert érik a meggy, csupa vér ma az ingem, / és kábeleket, gyökeret huzigálva / lágy hantok alatt tekerészet az Isten.*”

Verseinek többsége világi témájú, esszéiben markánsabban mutatkozik meg katolicizmusa. De, ahogy költészetéről szólva Szilágyi Márton fogalmazott: „a hétköznapi élet apró elemeiből kiindulva, a következetesen használt motívumrendszer révén kívánja megragadni az emberi életbe beleszővődött isteni rend elemeit.” A hétköznapi élet szinte minden élő és élettelen eleme megihleti őt. Csak néhány cím: *Aranyhal; Béka; Budapesti köd; Éjjel az egri strandon; Nyári színek; Versek az interneten...* Régi szerelmek nyomai is föl-fölsejlenek néha.

Közös jellemzője verseinek a ritmus kiemelt szerepe. Bozók Ferencnek minden, a gyűjteményben szereplő költeménye időmértékes lüktetésű. A dactilusok a leggyakoribbak és legerőteljesebbek. Az erősen zenei hatású verssorok érvényesülni hagyják a tartalmat is. Az ókori civilizációk időmértékessége után a középkori keresztény lírában az ütemhangsúlyosság vált uralkodóvá, és a későbbi katolikus költőkre sem volt jellemző az időmértékes verselés. Formai szempontból tehát Bozók Ferenc szakít a keresztény irodalmi hagyománnyal. A Teremtés rendjét ő ebben a formában éli meg, a teremtett világ egységét így próbálja megőrizni.

Szokatlan szerkesztői megoldásokkal él ez a verseskötet. Költeményeit nem rendezi ciklusokba, de még tartalmi szempontokat sem vesz figyelembe a sorrendnél. A műcímek kezdőbetűjének ábécében elfoglalt helye alapján kerültek egymás mellé az alkotások. Szintén eredeti gondolat, hogy a tartalomjegyzékben a cím mellett a megjelenési adatokat is feltünteti. A *Rubinpírosat visz a nyárba* darabjai a következő folyóiratokban láttak napvilágot: *Agria, Ezredvég, Életünk, Forrás, Hítel, Kortárs, Lyukasóra, Mozgó Világ, Polisz, Prae, Új Ember, Új Forrás, Vár, Zempléni Múzsza*. Tekintélyes, kortárs irodalmunk szinte valamennyi irányzatát lefedő névsor. A világ egységét megéneklő versek után a tartalomjegyzékben az irodalom egységével szembesülünk. Egy igazi keresztény ember testvéreinek tekint mindenkit és otthon érzi magát mindenhol – ízlésbeli vagy politikai megkötések nélkül. Ellenségeskedés helyett mindenkor a békét keresi. Bozók Ferenc több helyütt is idézi Kassák Lajos és Pilinszky János beszélgetését az *Új Ember* 1962. február 18-ai számában. Ebben a 75 éves Kassák így fogalmazott: „Egy igaz katolikus és egy igaz szocialista író ezer kérdésben találkozhat, míg egy rossz katolikus és egy rossz szocialista író szükségszerűen ellenfelei egymásnak.” Eddigi munkáinak fényében kijelenthetjük: Bozók Ferenc igaz katolikus és igaz író.

Egyetérthetünk az előszót jegyző Kődöböcz Gáborral is: „*Borítékolható, hogy ez a valóban unikális versvilág sokakhoz utat talál, s a reménybeli olvasóban is fölkelti a személyes érintettség és érdekelttség élményét, a kreatúratudat derűt, harmóniát s csöppnyi öröklélet kígyőngyöző örök emberi vágyát.*”

(*Hét Krajcár Kiadó, Budapest, 2010*)